

Nr 72.

Av herr **Heyman**, om reglering av tillförseln av utländskt vetemjöl och utländskt vete.

Tullen enligt senaste gällande system med fasta tullsatser var per 100 kilogram kr. 3,70 för vete, råg och korn samt kr. 6,50 å mjöl och gryn därav. Denna tull suspenderades emellertid under världskriget och ersattes av 1919 års urtima riksdag med s. k. glidtullar. Dessa kommo emellertid aldrig i funktion, i huvudsak beroende därpå att perioderna för importprisberäkningen, vilken senare låg till grund för glidtullarnes storlek, kommo att omfatta trenne månader, slutande intill fem månader före den period, för vilken de skulle komma till användning. — För att avhjälpa detta missförhållande beslutade 1921 års riksdag sådan ändring i grunderna för glidtullarnas fastställande, att perioderna för importprisberäkningen skulle förkortas till att omfatta endast en månad slutande den 15 i varje månad näst före den månad beräkningen skulle tillämpas.

Genom denna ändring hoppades man nu äntligen att de inhemska spannmålspriserna månad för månad skulle regleras med det av riksdagen åsyftade tullskyddet.

I praktiken visade det sig emellertid att så icke blev fallet.

Orsaken härtill låg dock ej i någon brist hos glidtullssystemet, sedan dettas tillämpning i tekniskt hänseende blivit förbättrat, utan måste sökas i flera samverkande faktorer. En av de mest betydelsefulla av dessa var och är alltjämt allmänhetens smak att föredraga amerikanskt vetemjöl framför mjöl förmalet av inhemskt vete. Men då som här smaken och ej priset får avgöra valet mellan in- och utländsk vara, så kan givetvis intet tullskydd trygga den förras avsättning.

För att kunna förstå denna allmänhetens smak för amerikanskt vetemjöl, torde det vara nödvändigt erinra sig, att de mjölsorter, som under kommissionstiden tillhandahölls, ofta voro inblandade med s. k. eftermjöl och andra biprodukter och därför lämnade mycket övrigt att önska.

När handeln med mjöl åter blev fri, inställde sig även reaktion. Allmänheten ville icke höra talas om inhemska mjölsorter; endast amerikanskt vetemjöl av allra högsta kvalité tycktes vara gott nog.

I detta sammanhang skall det även villigt medgivas, att amerikanskt vetemjöl är smakligare och ur vissa synpunkter bättre än svenskt; från andra är åter det svenska mjölet fullt jämnvärdigt med det amerikanska.

Följande faktiska förhållanden torde fullt klarlägga detta påstående.

Vissa utländska vetesorter särskilt de nordamerikanska och de canadensiska hava hög glutenhalt, vilken för Red Winter är 11 à 12 procent, för Hard Winter 12 à 13 procent, och för Manitoba 17 à 22 procent, under det att glutenhalten hos de svenska höstvetesorterna i regel är 7 à 8 procent. Glutenhalten är bestämmande för mjölets bakningsförmåga, och det gör att vetesorter med hög glutenhalt giva ett som man säger kraftigare mjöl än vetesorter med låg glutenhalt. Det utländska mjöl, som importeras, är framställt av vete med hög glutenhalt och är därför även särskilt omtyckt av bagarne liksom av allmänheten. Det giver nämligen större brödotbyte på samma gång som det är vitare än bröd bakat av endast svenskt mjöl. Skillnaden är emellertid dess bättre mer skenbar än verklig. Av 100 gram enbart svenskt vetemjöl erhålles visserligen endast 400 à 500 kbcm. bröd under det att 100 gram amerikanskt vetemjöl giver 600 kbcm. bröd alltså 25 à 50 procent större vetemjölutbyte beroende på att bröd framställt av sistnämnda slag jäser kraftigare och upptager mera vatten. I näringsvärde råder dock knappast någon skillnad emellan båda dessa brödtyper. Ty på torrsubstans räknat giver det amerikanska mjölet endast 2 procent mera än det enbart svenska. Det medför sålunda ekonomisk fördel för bageriidkarne att använda utländskt vetemjöl eller vetemjöl, vari utländskt vete till väsentlig del ingår, framför att använda enbart svenskt vetemjöl. Medelst en större eller mindre inblandning av amerikanskt mjöl erhålles nämligen som sagt större

och vitare bröd, som mera fångslar allmänhetens öga. I verkligheten får dock den brödköpande allmänheten icke mera näring, om den köper bröd av utländskt vete än av svenskt, endast mera vatten och luft. Förståndiga husmödrar — härav finnes tyvärr icke alltför många — som kommit till insikt härom, föredraga därför vid bakning i hemmen det svenska vetemjålet framför det utländska. Smaken för det utländska vetemjålet kan därför visserligen förklaras, men från näringsfysiologisk synpunkt kan detta företräde icke försvaras och är ur nationalekonomisk synpunkt alldeles förkastligt. Det hela kan nämligen icke betecknas som annat än en ren *lyxkonsumtion*, och denna, kunna vi väl alla vara ense om, bör stävjas eller i varje fall hållas inom rimliga gränser.

Vid valet av de medel, som härvid stå till buds, måste det tagas i betraktande, att de inhemska kvarnarna, för att i kvalitets-hänseende på den inhemska marknaden kunna konkurrera med de amerikanska kvarnarna, tvingas att vid sina förmalningar inblanda allt större och större mängder importerat vete.

Inga inom rimliga gränser hållna tullar, vare sig fasta eller glidande, hjälpa häremot; den inhemska skörden blir under alla prisförhållanden till övervägande del liggande osåld eller den finner i bästa fall avnämare till priser, som ligga under världsmarknadens.

Sålunda har det kommit därhän, att importerat vete under denna vinter *oförtullat* cif svensk hamn betingat 21 à 22 kr. pr 100 kg., medan det svenska vetet endast med stor svårighet kunnat avsättas, även då det av producenter utbudits ända ned till 17 à 18 kr. pr 100 kg. framkört till närmaste järnvägsstation eller hamn. Tillägges tullsatsen å importvetet har sålunda det svenska vetet betalats med c:a 11 kronor pr 100 kg. lägre pris än det utländska. Det synes mig alltnog vara obestriddigt, att något annat än, för detta ändamål verkningslösa, tullar måste tillgripas för att trygga avsättningen av den svenska veteskörden. Det enda möjliga medlet blir i sådant fall, efter vad jag kan finna, att *reqlera* tillförseln av såväl importvetemjöl som av importvete. Jag frånser härvidlag icke att denna åtgärd skulle kunna betraktas som ett mindre önskvärt statsingripande. Men i tider som dessa, då allt så att säga flyter, gäller det framför allt att icke ensidigt fasthålla vid en viss åsikt: de som bära ansvaret kunna dock ej låta »kon dö medan gräset

växer». När i förevarande fall ett för hela landet så viktigt mål icke kan uppnås enbart på tullagstiftningens väg, måste även andra åtgärder vidtagas.

Den av mig förordade regleringen av tillförseln av utländskt vetemjöl och utländskt vete skulle ock, om den smidigt handhades, leda till det eftersträfvade målet eller med andra ord förhindra att denna import ägde rum i större utsträckning än vad landets intresse och behov kräva.

Praktiskt taget synes det mig, att härvid blott en väg kan beträdas och denna är, att riksdagen beslutar importreglering å vetemjöl. Vidkommande åter regleringen av vetetillförseln så torde denna lämpligen kunna ske genom överenskommelse med kvarnföreningen.

Denna överenskommelse, har jag tänkt mig, bör bland annat innefatta, att Kungl. Maj:t på förslag av kungl. lantbruksstyrelsen äger att vid varje tidpunkt bestämma vilken högsta mängd av utländskt vete, som vid förmalning får inblandas. Att härvidlag på förhand bestämma någon viss procentsats anser jag vara olämpligt. Denna fråga bör nämligen hänskjutas till kungl. lantbruksstyrelsen, som vid avgivande av sådant förslag må taga hänsyn såväl till skördens storlek och kvalitet som till storleken av inom landet lagrade förråd.

Överenskommelsen med kvarnföreningen bör jämväl innehålla bestämmelser om det pris, som föreningen tid efter annan högst må betinga sig för sina vetemjölprodukter.

Som ledning för ett bedömande av kvarnföreningens försäljningspriser tillåter jag mig framhålla, att kvarnarna under kommissionstiden för sina förmalningar inklusive alla andra omkostnader gottgjordes med 4 kronor pr 100 kg. förmalet vete. Motsvarande gottgörelse måste vid eventuell överenskommelse bestämmas med hänsyn till de kostnader, som då råda.

Kvarnföreningens ostridiga fördel av vetemjölimportens reglering skulle bestå däri, att den bleve befriad från den konkurrens, som eljest denna import skulle medföra. Föreningen torde säkerligen icke bliva ovillig att träffa överenskommelse såväl om högsta tillåtna inblandning av utländskt vete som om högsta försäljningspris å vetemjöl. I detta sammanhang bör det betonas, att vid importreglering av vetemjöl, då tullen härå givetvis helt bör bortfalla,

Kungl. Maj:t äger ett utmärkt medel i sin hand att genom utsläpande av tillräckliga licenser snabbt reglera mjölpriset nedåt, för såvitt detta genom kvarnföreningens åtgörande eller på annat sätt skulle nå en otillbörlig höjd. Meningen med regleringen är endast, jag upprepar det ännu en gång, att jordbruksnäringen verkligen skall komma i åtnjutande av det tullskydd å spannmål, som riksdagen önskar lämna densamma. Rätt tillämpad är regleringen ägnad till att snarare förbilliga än fördyra mjölet.

Beträffande återigen tullskyddssystemets princip, återinförande av fast tullsats eller fortsättning av nu tillämpade glidtullar, torde saken ligga på följande sätt: Det bärande skälet låg däri, att världsmarknadens pris å spannmål och mjöl vid dessa tullars införande var synnerligen högt och att ett våldsamt prisfall kunde väntas inträffa. För att skydda den inhemska spannmålsodlingen från de olägenheter, som härigenom måste uppstå, infördes glidtullarna. Världsmarknaden har emellertid nu hunnit stabilisera sig, d. v. s. vi kunna för tillfället, då vetepriiset är föga högre än vad det var före världskriget, anse oss hava nått bottenpriset för de närmaste åren framåt.

Det vägande skälet för bibehållande av glidtullar har därmed bortfallit och en återgång till fasta tullar synes därför böra äga rum. Den suspenderade fasta tullen å vete, råg och korn, kr. 3,70 pr 100 kg., återinträder även automatiskt i samma stund som glidtullarna upphöra. Med hänsyn till penningevärdets fall och skillnaden mellan nu rådande produktionskostnader och produktpriser borde en tull av kr. 7,20 pr 100 kg. eller det belopp, varmed tullen f. n. utgår, vara berättigad, men då vid bifall till förslaget om importreglering å vetemjöl det kan förväntas, att tullsatsen skall bliva fullt effektiv, torde den lämpligen böra fastställas till 5 kr. pr 100 kg. av nämnda sädesslag. Beträffande förmalningsprodukterna av råg och korn föreslås, att de bestämmas enligt den av sistlidne riksdag godkända formeln: mjöltullen lika med 1,35 ggr. spannmålstullen (5,00 kr.) + 1,50, d. v. s. till kr. 8,25 pr 100 kg.

På grund av vad jag sålunda ovan anfört, tillåter jag mig vördsam samt hemställa,

att riksdagen måtte besluta

1:o) att hemställa till Kungl. Maj:t att fr. o. m. dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, intill ut-

gången av maj månad 1923 utfärda förbud mot införsel av vetemjöl och vetegryn;

2:o) att hemställa till Kungl. Maj:t att för samma tid, som angives under mom. 1, må med kvarnföreningen träffa överenskommelse, *dels* om den högsta kvantitet utländskt vete, som tid efter annan vid förmalning får inblandas, *dels* även rörande försäljningspris å vetemjöl;

3:o) att, i den händelse yrkandena under 1 och 2 skulle bifallas, nedannämnda rubriker i tulltaxan må erhålla följande ändrade lydelse: 74 a. Råg, vete och korn pr 100 kg. kr. 5:—. 79 b. Gryn av råg eller korn samt mjöl av råg eller korn pr 100 kg. kr. 8:25.

Stockholm den 21 januari 1922.

Knut Heyman.
